

PRAWNE PODSTAWY DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

WYKŁAD XI

Halszka Suszek-Borowska

ZAGADNIENIE: WSZYSTKIE PRAWA (AUTORSKIE) ZASTRZEŻONE?

Każdego dnia mamy do czynienia z twórczymi produktami intelektu. Artykuły, książki, programy komputerowe, muzyka, grafika... Celem prawa autorskiego jest ochrona wszystkich tych utworów. To co tworzymy i to co prawo autorskie chroni, nazywamy własnością intelektualną. Podczas tego wykładu, dowiesz się kim jest autor i jakie posiada prawa. Poznasz także inne podstawowe zagadnienia związane z prawem autorskim, dzięki którym dowiesz się w jaki sposób możesz stosować prawo do legalnego wykorzystywania, przerabiania i ponownego wykorzystywania przez Ciebie fragmentów prac innych osób.

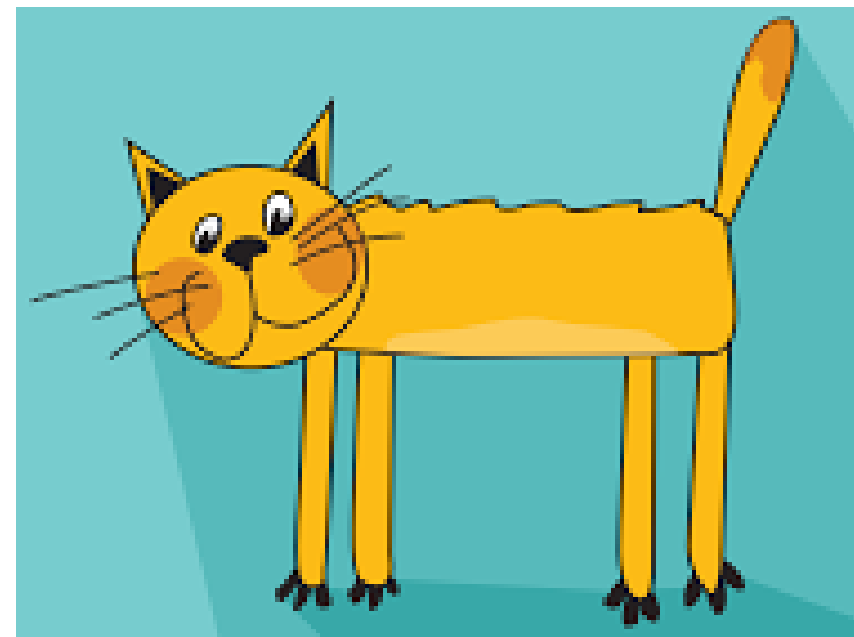
Utwór to każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Jest chroniony prawem autorskim od chwili powstania (nawet jeśli nie został ukończony). Nie trzeba zgłaszać nigdzie autorstwa, wystarczy żeby autor był w stanie je wykazać w dowolny ale wiarygodny sposób.

PRZYKŁAD!

Kajetan narysował dla swojej mamy kotka. Kot ma na imię Tosia i bardzo lubi psocić. Czy w tym przypadku mamy do czynienia z utworem?

OCZYWIŚCIE TAK!

Dlaczego? Bo każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia możemy nazwać utworem. O tym czy rezultat pracy twórczej autora jest utworem, nie decyduje jej wartość artystyczna. Rysunek Kajetana jest utworem tak samo jak obraz Van Gogha. Nie chodzi tu przecież o artyzm, ale o kwestie formalne.

Chciałabym abyś dziś dowiedział się co to takiego **Creative Commons**.

To zestaw licencji, na mocy których można udostępniać utwory objęte prawami autorskimi. Licencje Creative Commons pozwalają twórcom utworów zachować własne prawa i jednocześnie dzielić się swoją twórczością z innymi. Zasada „wszelkie prawa zastrzeżone” zostaje zastąpiona zasadą “pewne prawa zastrzeżone”.

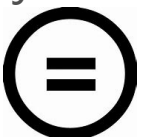
Oznaczając utwór licencjami CC, autor sam ustala zasady na jakich jego utwór będzie udostępniany.

BY **uznanie autorstwa**

NC **użycie niekomercyjne (od ang. Non-Commercial)**

SA **na tych samych warunkach (od ang. Share Alike)**

Zezwolenie na wykonywanie praw zależnych do stworzonych przez licencjobiorcę opracowań licencjonowanego utworu, ale pod warunkiem, że opracowania takie będą rozpowszechniane wyłącznie na tej samej licencji CC, na której rozpowszechniany jest utwór pierwotny.

ND **bez utworów zależnych (od ang. No-Derivatives)**

Zakaz wykonywania praw zależnych do stworzonych przez licencjobiorcę opracowań licencjonowanego utworu

Na podstawie wybranych przez autora warunków, powstaje licencja, która jasno stwierdza w jaki sposób inni mogą wykorzystywać jego pracę twórczą.

CZAS TRWANIA AUTORSKICH PRAW MAJĄTKOWYCH:

WAŻNE!

UTWORY DO KTÓRYCH PRAWA MAJĄTKOWE WYGASŁY, TRAFIAJĄ DO DOMENY PUBLICZNEJ

DOMENA PUBLICZNA

może być rozumiana jako dobro wspólne całego społeczeństwa, a nawet całej ludzkości. Składają się na nią takie zasoby wspólne, jak: dziedzictwo kulturowe, wspólny język, wspólna wiedza i wymieniane informacje czy środowisko naturalne i krajobraz. W świetle prawa autorskiego Domena Publiczna jest rozumiana jako narzędzie które gwarantuje nam dostęp do nauki, edukacji i kultury. Daje wszystkim obywatelom nieograniczone prawo do dzieł, których wykorzystanie nie podlega restrykcjom i ograniczeniom.

Dlaczego? Ponieważ prawa majątkowe do twórczości wygasły lub twórczość ta nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego.

DOZWOLONY UŻYTEK

Prywatny

Dozwolony użytek osobisty pozwala każdemu korzystać z rozpowszechnionego już chronionego utworu na własne potrzeby. Obejmuje on także na osoby pozostające z nami w relacjach rodzinnych i towarzyskich.

Przykłady dozwolonego użytku prywatnego:

- ✓ pożyczenie książki znajomemu (grafika: dwie osoby podające sobie książkę)
- ✓ puszczanie muzyki na urodzinach (grafika: grupa ludzi tańczy, w tle nuty;))
- ✓ odwiedzanie stron WWW (grafika: człowiek przy komputerze)

Przyjrzyjmy się następującej sytuacji:

Pan Zbigniew kupił swoim dzieciom audiobooka z ich ulubioną bajką. Na swoim blogu, udostępnił plik z nagraniem wszystkim chętnym.

Działanie Pana Wiesława wykracza poza dozwolony użytek prywatny. Pan Wiesław nie łamał by prawa gdyby:

- ✓ wysłał do swoich znajomych pliki e-mailem
- ✓ skopiował plik i odsłuchiwał w samochodzie
- ✓ może także przegrać plik i wręczyć dzieciom swoich krewnych

WAŻNE!

Udostępnienie utworów wszystkim użytkownikom Internetu wykracza poza zakres dozwolonego użytku osobistego.

Publiczny

O ile dozwolony użytek prywatny ograniczał się do kręgu osób pozostających w relacjach towarzyskich czy rodzinnych, dozwolony użytek publiczny zezwala na nieodpłatne (co do zasady) korzystanie z już rozpowszechnionego utworu na różne sposoby. Powoduje to udostępnienie utworu nieograniczonej publiczności.

Przykłady dozwolonego użytku publicznego:

- ✓ wyświetlenie ekranizacji lektury szkolnej na lekcji poświęconej tej lekturze (grafika: sala lekcyjna, ekran, ludzie)
- ✓ biblioteka wypożyczająca książki (grafika: regały z książkami)
- ✓ wykonanie zdjęcia pomnika znajdującego się w miejscu publicznym i rozpowszechnianie go w Internecie (grafika: fotografia ze szkicem pomnika)
- ✓ recytacja wiersza podczas akademii szkolnej
- ✓ cytowanie fragmentów książki, które mają wyjaśnić omawianą kwestię

Przyjrzyjmy się następującej sytuacji:

Nauczyciel prowadzi lekcję dotyczącą zagadnień związanych z życiem codziennym Polaków w XX wieku.

W ramach zajęć wykorzysta objęte prawami wyłącznymi fotografie oraz kroniki filmowe, dostępne w Internecie.

Może także wyświetlić uczniom film.

Warunek: widzami mogą być tylko uczniowie zaangażowani w lekcję, a projekcja filmu będzie służyć celom dydaktycznym

WAŻNE

W ramach dozwolonego użytku publicznego instytucje naukowe i oświatowe mogą w celach dydaktycznych i do prowadzenia własnych badań korzystać z już rozpowszechnionych utworów

CO NIE PODLEGA PRAWU AUTORSKIEMU

Bez pytania innych o zgodę, możesz zamieszczać na swojej stronie WWW lub blogu tzw. proste informacje prasowe. Nie są one chronione prawem autorskim. To jedynie proste stwierdzenia pewnych faktów. Informacje te powstały bowiem bez twórczego wkładu ze strony autora. Powszechnie przyjmuje się, że prostymi informacjami prasowymi są m.in.:

- ✓ informacje o wypadkach,
- ✓ prognoza pogody,
- ✓ kursy walut,
- ✓ program radiowy i telewizyjny,
- ✓ repertuar kin, teatrów, proste ogłoszenia, komunikaty.

Prawu autorskiemu nie podlegają też:

- ✓ ustawy i ich urzędowe projekty,
- ✓ urzędowe dokumenty,
- ✓ materiały,
- ✓ znaki i symbole.

PRAWA DO RÓŻNYCH RODZAJÓW UTWORÓW

Czy wiesz że większość utworów które są chronione prawem autorskim możesz wykorzystywać bezpłatnie bez zgody twórcy? To tak zwany **dozwolony użytek na określonych zasadach**.

✓ **MOŻESZ**

- ✓ Pobierać lub kopiować na własny użytek
- ✓ Kopiami możesz dzielić się ze swoimi najbliższymi (rodziną i znajomymi)
- ✓ Możesz cytować fragmenty (cytat/ autor musi być wyraźnie oznaczony)
- ✓ Możesz recytować, śpiewać, odtwarzać publicznie podczas bezpłatnych imprez szkolnych i akademickich, ceremonii religijnych i oficjalnych uroczystości państwowych
- ✓ Instytucje edukacyjne i oświatowe mogą w celach edukacyjnych i naukowych tworzyć kopie fragmentów każdego utworu (oprócz baz danych i programów komputerowych)

✗ **NIE MOŻESZ**

- ✓ Udostępniać publicznie w sieci (np. na stronie www, blogu, otwartym profilu na FB)
- ✓ Udostępniać publicznie w sieci Twoich przeróbek, tłumaczenia, adaptacje cudzych utworów
- ✓ Korzystać w celach komercyjnych
- ✓ Modyfikować i przekształcać

UTWÓR DOSTĘPNY W OTWARTEJ PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

✓ **MOŻESZ**

- ✓ robić kopie, tj. zdjęcia rysunki, filmy – na własny użytek
- ✓ kopiami możesz dzielić się z najbliższymi = rodzina + znajomi
- ✓ możesz korzystać z kopii w celach komercyjnych, np. umieścić zdjęcia w przewodniku
- ✓ kopie umieszczać publicznie, np. Facebook, blog.

☒ **NIE MOŻESZ**

- ✓ wystawiać kopii w postaci dzieła artystycznego

EGZEMPLARZ UTWORU (płyta CD, książka, film DVD)

☒ **MOŻESZ**

- ✓ cytować
- ✓ odsprzedać
- ✓ kopiować na własny użytek
- ✓ kopiami możesz dzielić się z najbliższymi = rodzina + znajomi
- ✓ instytucje edukacyjne i oświatowe mogą w celach edukacyjnych i naukowych tworzyć kopie fragmentów egzemplarzy utworów (oprócz baz danych i programów komputerowych)
- ✓ biblioteki, archiwa i szkoły mogą wypożyczać nieodpłatnie egzemplarze utworów (oprócz baz danych i programów komputerowych)

BAZA DANYCH

☒ **MOŻESZ**

- ✓ pobierać
- ✓ kopiować na własny użytek
- ✓ kopiami możesz dzielić się z najbliższymi = rodzina + znajomi

UWAGA!

Powyższe zasady nie dotyczą elektronicznych baz danych, z których korzystać możesz tylko do własnego użytku naukowego niezwiązanego z pracą zarobkową.

Biblioteki, archiwa i szkoły nie mogą wypożyczać nieodpłatnie egzemplarzy baz danych. Instytucje naukowe i oświatowe nie mogą w celach edukacyjnych i naukowych tworzyć kopii fragmentów baz danych*.

*Art. 26 ustawy o ochronie danych osobowych, zgodnie z którym, administrator danych (w tym przypadku szkoła) przetwarzający dane powinien dołożyć szczególnej staranności w celu ochrony interesów osób, których dane dotyczą, a w szczególności jest obowiązany zapewnić, aby dane te były: przetwarzane zgodnie z prawem (pkt 1), zbierane dla oznaczonych, zgodnych z prawem celów i niepoddawane dalszemu przetwarzaniu niezgodnemu z tymi celami (pkt 2), merytorycznie poprawne i adekwatne do celów, w jakich są przetwarzane (pkt 3).

PROGRAM KOMPUTEROWY

MOŻESZ

- ✓ Posiadając egzemplarz programu komputerowego lub będąc jego licencjobiorcą w zakresie, w jakim jest to niezbędne MOŻESZ korzystać z programu komputerowego po to aby:
- ✓ przystosowywać, zmieniać
- ✓ testować go pod kątem zakażenia wirusami
- ✓ usuwać wirusy
- ✓ zmieniać parametry programu wywołane zmianą wymogów
- ✓ dostosować go do wymogów nowych wersji sprzętu komputerowego
- ✓ tworzyć jego kopie (w całości lub części)

☒ **NIE MOŻESZ**

- ✓ udostępniać publicznie w sieci (WWW, Facebook)
- ✓ pobierać i kopiować na własny użytek
- ✓ tworzyć jego kopie (w całości lub części)
- ✓ dzielić się kopiami z najbliższymi (rodzina + znajomi)

DOMENA PUBLICZNA

☑ **MOŻESZ**

- ✓ rozpowszechniać
- ✓ kopiować
- ✓ tłumaczyć
- ✓ przerabiać
- ✓ wykonywać
- ✓ korzystać w celach komercyjnych

POSZCZEGÓLNE LICENCJE

CC BY (uznanie autorstwa)

☑ **MOŻESZ**

- ✓ zmieniać
- ✓ przerabiać i opracowywać
- ✓ tłumaczyć
- ✓ rozpowszechniać po oznaczeniu autora oryginału
- ✓ wykonywać
- ✓ korzystać w celach komercyjnych
- ✓ kopiować

po oznaczeniu autora oryginału

Mechanizm działania licencji CC BY zilustruje poniższy przykład:

Bogdan uczy się języka francuskiego. W Internecie znalazł ciekawe opowiadanie. Autor tekstu udostępnił je na licencji Creative Commons: **Uznanie Autorstwa (CC BY)**. Bogdan może legalnie je przetłumaczyć i opublikować tłumaczenie na swoim blogu. Musi poinformować o autorze oryginału, jego źródle i licencji, na jakiej opublikowane zostało jego opowiadanie.

Jak widzisz, wolna licencja bardzo upraszcza korzystanie z utworu — Bogdan nie musi nawet informować autora oryginalnego tekstu o tym, że zamierza zrobić tłumaczenie i udostępnić je w sieci.

CC BY SA (uznanie autorstwa - na tych samych warunkach)

MOŻESZ

- ✓ kopiować
- ✓ przerabiać, opracowywać i modyfikować
- ✓ tłumaczyć
- ✓ rozpowszechniać po oznaczeniu autora oryginału
- ✓ wykonywać
- ✓ korzystać w celach komercyjnych

*po oznaczeniu autora
oryginału*

Mechanizm działania licencji CC BY SA zilustruje poniższy przykład:

Bogdan uczy się języka francuskiego. W Internecie znalazł ciekawe opowiadanie. Autor tekstu udostępnił je na licencji Creative Commons: **Uznanie Autorstwa-Na tych samych warunkach (CC BY-SA)**. Bogdan może legalnie je przetłumaczyć i opublikować tłumaczenie na swoim blogu. Musi poinformować o autorze oryginału oraz zastosować do swojego tłumaczenia tę samą co on licencję — CC BY-SA.

CC BY NC (użycie niekomercyjne)

MOŻESZ

- ✓ kopiować
- ✓ przerabiać, opracowywać i modyfikować
- ✓ wykonywać po oznaczeniu autora oryginału
- ✓ rozpowszechniać

po oznaczeniu
autora oryginału

NIE MOŻESZ

- ✓ używać w celach komercyjnych

Korzystając z utworu, musisz wyraźnie wskazać autora materiału oraz miejsce pierwotnej publikacji. W przypadku umieszczenia treści w Internecie, konieczne jest też zamieszczenie dokładnego, widocznego i aktywnego odnośnika hipertekstowego do materiału.

CC BY NC SA (użycie niekomercyjne - Na tych samych warunkach)

☒ **MOŻESZ**

- ✓ kopiować
- ✓ przerabiać, opracowywać i modyfikować
- ✓ wykonywać
- ✓ rozpowszechniać

po oznaczeniu
autora oryginału
udostępniasz na
licencji CC BY NC
SA

☐ **NIE MOŻESZ**

- ✓ używać w celach komercyjnych

W przypadku utworu zależnego należy zawsze umieszczać przy nim informacje o autorach oryginalnego materiału i miejscu, z którego możliwe jest pobranie oryginalnej wersji.

CC BY ND (bez utworów zależnych)

☒ **MOŻESZ**

- ✓ kopiować
- ✓ rozpowszechniać
- ✓ wykonywać
- ✓ używać w celach komercyjnych

*po oznaczeniu autora
oryginału*

☐ **NIE MOŻESZ**

- ✓ tworzyć przeróbek, tłumaczeń, modyfikacji

Możesz wykorzystywać, rozpowszechniać, lub wykonywać utwór zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych. Musisz zachować go w oryginalnej postaci. Nie wolno Ci tworzyć utworów zależnych.

Czy zdawałeś sobie sprawę że każdego dnia korzystasz z licencji?

Nawet w tej chwili korzystając z systemu operacyjnego, korzystasz z praw które przysługują Ci w ramach licencji. Zgodziłeś się na to instalując oprogramowanie. Licencja to po prostu sposób na udzielanie zgody na konkretne wykorzystanie utworu.

Jesteś ciekaw jakie mogą być konsekwencje korzystania z nielegalnych źródeł lub udostępniania plików nielegalnie?

Twórca utworu może żądać nie tylko usunięcia utworu ze strony internetowej, ale także odszkodowania.

Za naruszenia prawa autorskiego i praw pokrewnych można odpowiadać karnie. Jeżeli ktoś bez uprawnienia rozpowszechnia cudzy utwór, może zostać skazany na karę: grzywny ograniczenia wolności pozbawienia wolności do dwóch lat. Prawo autorskie reguluje całość relacji komunikacyjnych między ludźmi. Każdy email, czat czy komentarz na stronie internetowej jest regulowany prawem autorskim. To właśnie ono mówi nam, co jest dozwolone, a co nie. Dlatego prawo autorskie spełnia wyjątkowo ważną rolę. Od kiedy Internet zagościł w naszym życiu na dobre, wszyscy staliśmy się jednocześnie publikującymi autorami oraz wydawcami. Nakłada to na nas odpowiedzialność za przestrzeganie prawa autorskiego.

AUTORSKIE PRAWA OSOBISTE I MAJĄTKOWE

Badania pokazują, że aż 88 internautów na 100 pobiera muzykę z Internetu. Niewiele mniej osób „ściąga” z sieci filmy. Coraz większym zainteresowaniem cieszą się książki pobierane z Internetu w formie plików. Nieformalny obieg treści cyfrowych jest coraz bardziej powszechny. Na techniczne sieci wymiany plików nakładają się sieci społeczne – wymiana choćby filmów jest częścią życia rodzinnego i towarzyskiego. Dziś dowiedziałeś się już jak legalnie korzystać z dóbr kultury. Wiesz już jakie prawa posiada autor, a także w jaki sposób Ty możesz przerabiać i modyfikować poszczególne fragmenty dzieł. Za chwilę przypomnę Ci kilka istotnych zagadnień, oraz postaram się przybliżyć podstawowe pojęcia dotyczące pól eksploatacji, własności intelektualnej. Wyjaśnimy też podstawowe zasady formułowania zapisów umownych dotyczących przeniesienia praw autorskich.

PRAWA OSOBISTE

- ✓ przysługują wyłącznie twórcy
- ✓ oznaczają m.in. prawo do autorstwa utworu i oznaczania go swym nazwiskiem, pseudonimem bądź anonimowej publikacji, określenia sposobu jego wykorzystania, decydowaniu o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności
- ✓ są niezbywalne - nie można się ich zrzec ani przekazać nikomu innemu. Twórca na zawsze pozostaje autorem swojego utworu.
- ✓ ich ochrona nigdy nie wygasa, a do korzystania z nich przez autora nie jest konieczne wykonywanie jakichkolwiek czynności
- ✓ są nieograniczone w czasie

PRAWA MAJĄTKOWE

- ✓ to możliwość korzystania z utworu i czerpania pożytków z jego wykorzystania
- ✓ mogą być przedmiotem obrotu handlowego
- ✓ mogą być zbywane
- ✓ można je udostępniać na podstawie umowy licencyjnej
- ✓ podlegają też dziedziczeniu
- ✓ co do zasady przysługują autorowi, ale do momentu jednak zawarcia ew. umowy o ich przeniesienie
- ✓ trwają przez cały okres życia twórcy i 70 lat po jego śmierci

Co z twórcami którzy wykonują utwory w ramach etatu pracowniczego?

W takich przypadkach, autorskie prawa majątkowe z mocy ustawy przysługują pracodawcy. Jest to jednak wyjątek od ogólnej zasady dysponowania tymi prawami przez autora.

DOBRO OSOBISTE

Przedsiębiorstwo NICE SMILE produkujące głównie błyszczyki do ust, zorganizowało konkurs na logo dla nowej linii kosmetyku. Konkurs wygrała pracownica firmy, Halina. Niestety po tygodniu okazało się, że szef zawiesił promocję nowej linii błyszczyków. Zamiast tego, zdecydował się wprowadzić na rynek ochronne szminki dla mężczyzn. Szef postanowił że zmodyfikuje logo stworzone przez Halinę tak, by odpowiadało kampanii kosmetyków dla mężczyzn, zmieniając tym samym przeznaczenie logo którego autorką jest Halina. str. 15

Czy szef może zmodyfikować i zmienić przeznaczenie zwycięskiego logo Haliny?

Podpowiedź: Treść artykułu 23 i 24 KC

Prawidłowe rozwiązanie: Szef nie może zmodyfikować ani zmienić przeznaczenia logo które stworzyła Halina. Ponieważ wymyślone przez Halinę logo stanowi przedmiot własności intelektualnej i podlega ochronie wynikającej z przepisów prawa, jakiekolwiek jego modyfikacje które chce wprowadzić szef, muszą uzyskać zgodę Haliny, która jest autorką zwycięskiego logo.

Mam nadzieję że ten przykład pomógł Ci zrozumieć pojęcie dobra osobistego. Obowiązujące przepisy prawa nie podają uniwersalnej definicji. Kodeks cywilny w art. 23 wymienia dobra osobiste takie jak:

- ✓ zdrowie,
- ✓ wolność,
- ✓ nazwisko lub pseudonim,
- ✓ wizerunek,
- ✓ twórczość naukowa i artystyczna.

Musisz wiedzieć że jest to katalog otwarty i życie codzienne dostarcza nam kolejnych przykładów dóbr osobistych, których ustawodawca nie wymienił, ale one także podlegają ochronie.

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

Dobra objęte prawem autorskim są chronione już od momentu ich powstania, bez konieczności dokonywania ich rejestracji. Prawo do autorstwa dzieła jest podstawowym osobistym prawem twórcy. To przede wszystkim ochrona przed przypisywaniem sobie autorstwa przez osobę nieuprawnioną, a także prawo do decydowania czy i w jaki sposób ma zostać oznaczone autorstwo dzieła np.

- ✓ oznaczenie imieniem i nazwiskiem,
- ✓ inicjałami,
- ✓ pseudonimem
- ✓ anonimowo

Ochrona ta, na podstawie umów międzynarodowych obejmuje prawie wszystkie kraje świata. Ale zupełnie inaczej sprawa wygląda w przypadku przedmiotów własności przemysłowej.

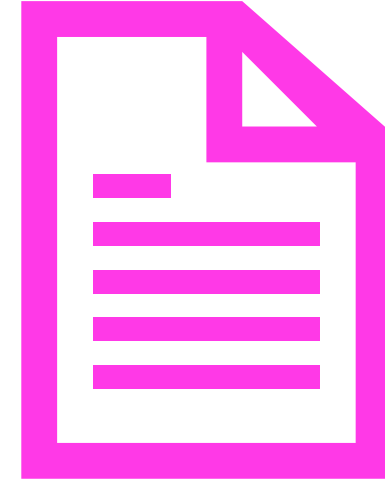
W przypadku większości z nich, aby uzyskać pełną ochronę prawną należy:

- ✓ dokonać ich zgłoszenia do Urzędu Patentowego RP
- ✓ uzyskać od tego organu decyzję w sprawie udzielenia patentu, praw ochronnych, albo praw z rejestracji

Zakres tej ochrony obejmuje tylko teren RP. Jej ewentualne rozszerzenie wymaga zgłoszeń w urzędach patentowych krajów, w których mają taką ochronę.

PODSTAWA PRAWNA

- ustawa Kodeks cywilny,
- ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych,
- ustawa Prawo własności przemysłowej,
- ustawa o ochronie baz danych,
- ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.
- ratyfikowane umowy międzynarodowe
- dyrektywy UE

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

to prawa obejmujące niektóre dobra niematerialne (prawo autorskie) oraz niektóre własności przemysłowe (patenty oraz znaki towarowe)

PRAWO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

(*prawo na dobrach niematerialnych*) –elementy różnych działów prawa, regulujące zasady korzystania z tzw. własności intelektualnej.

DOBRA NIEMATERIALNE

Stanowią wynik twórczości artystycznej, naukowej i wynalazczej.

Zaliczamy do nich:

- ✓ dobra osobiste,
- ✓ przedmioty własności intelektualnej,
- ✓ pieniądze,
- ✓ papiery wartościowe,
- ✓ różne postacie energii.

POLA EKSPLOATACJI

To sposoby w jaki możemy wykorzystywać utwór. Określają one między innymi

- ✓ wprowadzanie egzemplarzy do obrotu
- ✓ publiczne wykonanie, wystawienie, wyświetlenie, odtworzenie oraz nadawanie i reemitowanie, a także publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym
- ✓ wytwarzanie określoną techniką poszczególnych egzemplarzy danego utworu np. technika cyfrowa, technika drukarska

Twórca ma wyłączne prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich znanych polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu**

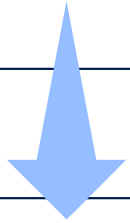
** (chyba że ustawa stanowi inaczej)

Dz.U.2006.90.631 t.j. - Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Art. 50. Odrębne pola eksploatacji
Stanowią w szczególności

**w zakresie utrwalania i
zwielokrotniania
utworu**

wytwarzanie określoną
techniką egzemplarzy
utworu, w tym techniką
drukarską,
reprograficzną, zapisu
magnetycznego oraz
techniką cyfrową;

**w zakresie obrotu
oryginałem albo
egzemplarzami, na
których utwór
utrwalono**

wprowadzanie do
obrotu, użyczenie lub
najem oryginału albo
egzemplarzy;

**w zakresie
rozpowszechniania
utworu w inny sposób**

publiczne wykonanie,
wystawienie, wyświetlenie,
odtworzenie oraz
nadawanie i reemitowanie,
a także publiczne
udostępnianie utworu w
taki sposób, aby każdy
mógł mieć do niego
dostęp w miejscu i w
czasie przez siebie
wybranym

ZAPAMIĘTAJ!

Można przenieść prawa lub udzielić licencji jedynie na pola eksploatacji istniejące w dacie zawarcia umowy.

Można wykorzystać utwór tylko na takim polu eksploatacji, jakie wskazano w umowie licencyjnej lub w umowie przenoszącej autorskie prawa majątkowe.

PRZYJRZYJMY SIĘ CZĘSTO SPOTYKANEJ SYTUACJI:

Jakiś czas temu Kacper zawarł umowę obejmującą udzielenie licencji. Niestety nie obejmuje ona nowopowstałych pól eksploatacji.

Co się dzieje w przypadku pojawienia się nowych pól eksploatacji które nie zostały zawarte w umowie?

Jeśli pojawia się nowe pole eksploatacji, może korzystać z niego twórca, lub jego spadkobiercy.

Co powinien zrobić Kacper?

1. Konieczne jest zawarcie nowej umowy przenoszącej prawo do korzystania z umowy na nowym polu eksploatacji. Dobrym rozwiązaniem będzie także zawarcie aneksu do istniejącej już umowy.
2. Zawierając umowę przenoszącą prawa autorskie, Bogdan powinien dokonać zastrzeżenia, iż jeśli w przyszłości pojawi się nowe pole eksploatacji, Twórca i jego spadkobiercy będą zobowiązani przenieść na jego rzecz prawa na nowych polach eksploatacji.

Sprawdźmy teraz czy uważnie czytałeś dotychczasowe informacje 😊

Kacper jest studentem Kulturoznawstwa. Razem ze znajomymi postanowił zorganizować w rodzinnym mieście niebiletowany, publiczny pokaz filmu dla mieszkańców. Film zakupiono na oryginalnym nośniku DVD. Reżyser filmu zmarł w 1940 roku, a pozostali, scenarzysta, kompozytor i wszyscy inni współtwórcy zmarli na długo przed reżyserem. Czy Kacper wraz ze znajomymi mają prawo wyemitować film?

Podpowiedź: Autorskie prawa majątkowe obowiązują jeszcze 70 lat po śmierci twórcy.

Prawidłowe rozwiązanie: W przypadku utworu audiowizualnego, prawa autorskie wygasają z upływem siedemdziesięciu lat od śmierci najpóźniej zmarłej z niżej wymienionych osób:

- ✓ głównego reżysera,
- ✓ autora scenariusza,
- ✓ autora dialogów,
- ✓ kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego.

Ponieważ od śmierci twórców filmu który Kacper chce pokazać publicznie minęło już 70 lat, można uznać, że utwór należy do domeny publicznej i można z niego swobodnie korzystać.

Należy pamiętać, iż wygaśnięcie dotyczy jedynie autorskich praw majątkowych. Wygaśnięcie nie obejmuje praw osobistych, które nadal muszą być respektowane. Konieczne jest np. oznaczanie autorstwa utworu czy też nieingerowanie w jego integralność. Zapamiętaj, że czas trwania autorskich praw majątkowych liczymy w latach pełnych od roku następnego, w którym nastąpiło zdarzenie, od którego zaczyna się bieg terminów upływu ochrony. W odliczaniu ochrony autorskich praw majątkowych nie ma znaczenia, kiedy powstał

Dla ciekawskich: Umieszczenie w systemie prawa: Prawo cywilne

Aktualny stan prawny: Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, ze zm.)

ATRYBUTY LICENCJI CREATIVE COMMONS

Wiesz już czym są licencje Creative Commons. Poznałeś różne kombinacje zestawów CC i wiesz czym różnią się poszczególne atrybuty. Teraz przypomnę Ci podstawowe informacje na ten temat. Jak pamiętasz każda licencja zawiera atrybut BY. Atrybuty SA i ND wykluczają się nawzajem.

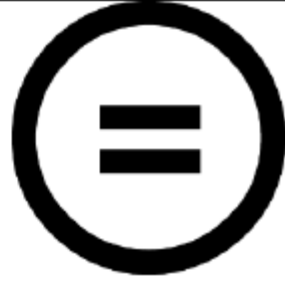
Twórca ma zatem do wyboru 6 wzorów:

- ✓ CC-BY
- ✓ CC-BY-SA
- ✓ CC-BY-NC
- ✓ CC-BY-NC-SA
- ✓ CC-BY-ND
- ✓ CC-BY-NC-ND

Nie wszystkie możemy nazywać wolnymi licencjami, a jedynie CC-BY oraz CC-BY-SA.

Pozostałe wzory zakazują korzystania komercyjnego (NC), albo korzystania z opracowań (ND).

Podsumujmy!

			
BY	NC	SA	ND
Nakłada na licencjobiorcę obowiązek przekazywania wraz z rozpowszechnianym utworem informację o autorstwie, źródle oraz licencji.	Zawęża uprawnienia licencjobiorcy do korzystania z utworu i opracowań wyłącznie w celu niekomercyjnym. Licencje pozbawione tego atrybutu, pozwalają korzystać z utworu w zasadzie w każdym celu.	Opracowania utworów opatrzone licencją CC z tym atrybutem, mogą być rozpowszechniane, ale tylko na tej samej licencji. Ma to skutkować rozszerzaniem zasobu wolnej kultury.	To w zasadzie odwrotność atrybutu SA. Zakazuje on tworzenia utworów zależnych.

PRAWO AUTORSKIE W UMOWACH

Przyjrzyjmy się podstawowym zasadom formułowania zapisów umownych dotyczących przeniesienia praw autorskich. Oto one:

- ✓ ustawowy wymóg formy pisemnej pod rygorem nieważności dla umów przenoszących prawa autorskie
- ✓ zakaz obejmowania umową pól eksploatacji nieznanych w chwili zawarcia umowy
- ✓ zakaz obejmowania umową wszystkich utworów określonego rodzaju, które powstaną w przyszłość
- ✓ nakaz specyfikacji w umowie pól eksploatacji-umowa obejmuje tylko pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione
- ✓ określenie pola eksploatacji dla poszczególnych „utworów” (oprogramowania, modułów, aplikacji) które zostały stworzone w ramach wdrożenia systemu informatycznego

Co powinna zawierać poprawnie sporządzona umowa o przeniesienie praw autorskich?

- ✓ strony umowy
- ✓ informacja komu na dzień sporządzenia umowy przysługują osobiste i majątkowe prawa autorskie
- ✓ precyzyjnie określenie utworu będącego przedmiotem umowy, do którego prawa majątkowe są przedmiotem umowy
- ✓ precyzyjne określenie pól eksploatacji w zakresie których prawa majątkowe zostają przeniesione
- ✓ informacja o tym, czy utwór jest obciążony prawami osób trzecich
- ✓ uregulowanie odpowiedzialności za ewentualne wady prawne utworu
- ✓ czas trwania umowy
- ✓ wynagrodzenie z tytułu przeniesienia majątkowych praw autorskich

ZAPAMIĘTAJ!

- ✓ Zawsze sporządzaj umowy w formie pisemnej.
- ✓ Konstruując umowy nie zapominaj o niezbędnych elementach.
- ✓ Twórcy powinno przysługiwać osobne wynagrodzenie za korzystanie z każdego pola eksploatacji, dlatego warto wskazywać w umowie powiązanie między wynagrodzeniem a poszczególnymi polami eksploatacji.
- ✓ Z prawnego punktu widzenia, stosunkowo łatwo jest rozwiązać umowę, gdy druga strona wykonuje ją nienależycie. Prawo autorskie nie reguluje dodatkowej możliwości wypowiedzenia umowy licencyjnej, w przypadku naruszenia jej warunków.
- ✓ Licencjodawcy przysługuje roszczenie o odszkodowanie, ale w zakresie rozwiązania umowy musi stosować zasady ogólne lub także dodatkowe regulacje opisane umową. Licencjobiorca nie posiada takich praw.
- ✓ Licencje na czas oznaczony są niewypowiadalne. Zazwyczaj jednak licencje są zawierane na czas nieokreślony. Wówczas - o ile umowa nie wprowadza odmiennych regulacji - licencję można wypowiedzieć na rok do przodu. Prawo stoi w tym przypadku po stronie licencjodawcy. To on bowiem może mieć interes w tym, by wypowiedzieć licencję niezdyscyplinowanemu klientowi.

Kiedy twórca może wypowiedzieć lub odstąpić od umowy licencyjnej lub rozporządzającej?

Biorąc pod uwagę artykuły od 56 do 58 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, twórca ma możliwość wypowiedzenia, względnie odstąpienia, od umowy licencyjnej lub rozporządzającej w trzech zasadniczych sytuacjach:

- ✓ ze względu na swoje istotne interesy twórcze,
- ✓ jeśli nie doszło do rozpowszechnienia utworu, do którego licencjobiorca lub nabywca się zobowiązał,
- ✓ jeśli publiczne udostępnienie utworu nastąpi w nieodpowiedniej formie albo ze zmianami, którym twórca mógłby się słusznie sprzeciwić.

ZADANIE OTWARTE

Kacper podczas wizyty w księgarni, kupił książkę J.R.R. Tolkiena, *Władca pierścieni. Drużyna pierścienia*. Jeszcze tego samego dnia, napisał opowiadanie zaczynające się od zdań: „Czarodziej i Frodo usiedli przy otwartym oknie w gabinecie. Na kominku płonął ogień, choć Słońce grzało i wiał wiatr z południa. Wszystko wokół wyglądało świeżo, młoda wiosenna zieleń przystrajała pola i gałęzie drzew. Gandalf rozmyślał o wiosnie sprzed prawie osiemdziesięciu lat, kiedy to Bilbo wybiegł z Bag End bez chusteczki do nosa.”

Ponieważ zdaniem Kacpra było to najlepsze opowiadanie jakie do tej pory udało mu się napisać, postanowił wysłać je do wydawnictwa. Kiedy Tosia, siostra Kacpra przeczytała opowiadanie, kategorycznie zabroniła mu rozpowszechniać utwór, ponieważ łudzaco przypomina dzieło J.R.R. Tolkiena, a to zdaniem Tosi przestępstwo. Czy reakcja Tosi była właściwa?

To zadanie nie jest na ocenę, ale sprawdź ile zapamiętałeś/zapamiętałaś 😊